

Mato Keliuusko, sūnėus Adomo

Gyvenimo aprašymas

Matas Keliuuskas gimi 1875 m. rugpjūčio men.,
Kedainių apskritijje, Šėtos valsčiuje, Pauliukų kaimė.
Valstiečių šeimoji buvo H brolio, 1 susis iš kurii
Matas buvo jauniausias. Vaikystėje ganydavo bau-
do. Po arge, bandai sunigus, prižiūrėavo prie lau-
ko. Kartą, jam stipriai ėmigė, laudo liepsna pa-
siėkė kojų pėdą ir ji apolegė, nukentėjo pirstų, sausges-
lės. (Vėliau jam tai trukdė knygnešiui) Ganydav-
mas bandė pats išmoko skaitytį ir rašyti. Čia jam pras-
versdavo primityvios, gamtos priemonės. Raisydavo ant
kelmo, ant beržo losių, pagaliuku ar kuo kita. Matas
turėjo gero balsą, giedodavo baidyčioje. Ir šių megola-
vo dainuoti su vyriniu kaimo žmonėmis, nes iš jis
išmokdavo lietuviškų dainų.

Viu mažų dienų turėjo stiprus patriotinių jausmų.
Je skatinėjo vi užoli vyrinysis brolis Mykolas kei-
iš tilžės nėsdavo lietuviškas knygas. Matas sū drau-
gais jas slėpdavo ir platinavo. Taip prasidejo jo
kelias į knygnešystę.

Po keik laiko broly Mykolo pradijo persekioti žan-
darai. Jam prisėjo išvažiavoti į Ameriką. Matas
toliau tąsi te darba: nėsdavo iš Tilžės, slėpolavo,
platinavo knygas. Jas slėpolavo pirtynė, tarp mal-
kų, tvartuose. Ten buzdavo iškasamos dėvės, uždi-
domos mėšli, o ant jis pastatydavo arklius. Ika-
dangi vaikystėje Matui buvo apolegusi kojų pėda,
dėl to eiti į Tilžę galidavo rečiau. Bet atsiros-
davo geruz požistamų žmonių, kas pavėda, ir keliat-
ti buvo lengiau.

Kartą jis su draugais keliao į Tilžę. Prieodo,
viskas sekėsi gerai. Pavojingesnėse vietose ejò mi-
kais, aplenkdamu gyvenančias vietoves. Kelionė
gruodžių mėnesį, nes tuo laiku tamsios naktys-
saugėjim. Ejò raušiu, lėtais, taip pasiekė namus. Grjaušu-

draugu namo, kuris išvargo, nes oras buvo šaltas, vejiotas. Nėiskrovę, bet pasidieję knygas po galva, nutari pailseti. Buvo dar gerai nėmige, kai pajuto, jog nėmai supami įandary. Pernėliausia stverė knygas – brangiavusia, turtą – nors vienmarškiniori vi bosi, išskopo pri matą, kamaros langeli vi pabėgo. Bejo 2-3 km, apsilėtoj, pas patikimus žmones. Šiuojiems dvarai aprangos, ten jie kiek pailsejo. Vėliau nutari pasitraukti į Vokietiją, nes čia dirbtų ateityje jau daresi nebeigmanoma. Vokiečių pakurės, Matas gavo iš brolio Mykolo dokumentus ir išvadavo į Ameriką.

Amerikoje kaimo jaunuoliui buvo sunku pritaapti. Bet pagyvenęs jis apsirato, prisitaikė. Pragyvenimui užsidirbant siūdamas (išsidarbinio dirbtuvėje, kur atliko vieną siuvinimo operaciją) dirbo ir Lietuvos labui lietuvių išeivės draugijos. Ten būdama, jis nerino, kas trauki atgal į Lietuvą. Galę galė, nesprendžę, kad laikai Lietuvos pasikeitė, gyvenimas nerimo, jis vėl grįžo į Tėvynę.

Pusmečiui praejis, kilo 1914 metų pasaulinių karas. So faro, susikureus Nepriklausomai Lietuvai, labai dažnugėsi. Sukūrė ūsimą, augino 6 vaikus.

Gyveno Juškonis kaimė. (Aldainių raj.) Labai migo bendrauti su kaimo žmonėmis. Kaimo žmonės juose sakydavo, kad jis keunigas, nes megdavo īneketi skaitytį kaimynams laikrasčius. Įnekejė apie Tėvynės meile. Mejo bendrauti su jaunimu, pasakojo jiems taustos padėtį ir primindavo, kad esame lietuviai ir reikia kurti lietuvius.

Matas suprato, kad prieb visokų preispovedą reikia koroti patims. Įvesti prastumenz, ugdyti žmonių sėmone – toks buvo jo tikslas.

Neatveikydavo Matas padeti žmonėms nelaimėje. Kadangi turėjo gerg balsą, eidavo giedoti į laidotunes. Paragelbiam, kurie eidiavo per kaimą, pasiūlydavo užveyne, juos priglaudavo. Atsimindamas anuos laukus, kai kuiques iuolamas patyrė žmonių geruma, jis visada būdavo žmoniems gavęs tingas.

Užkininkauti jam nesisebi. Žemė parolant ir ēmęsi, suvejė amato, iš Amerikos išlo darbo buvo įmonės. Labai sekėsi seči. Valstiečiams, būdavo, į pasiūlytų kailinių kūšinę, į kurio vieną kitą lietuvišką laikrastį.

Žmonis ateišaro ne tik siūtis bet ir patarimo ar užuo-
jaetus. Jei jis visada išlaikydavo paslaptis, kurias žmo-
nės jam patikėdavo. Toks buvo nagingas kaimo kriaue-
čius, bungs uolos knygnešys, žvejus, visų gerbiausios žmo-
gus, gandas apie kurį skleido po visą apylinkę - Matas Že-
liauskas.

Ukri 1962 m. balandžio 20 d., palaidotas Žėtos kapini-
mėse.

Papaskojo duktė Ona Želiauskaitė - Jarešūniene, gi-
misi 1824 m. liepos 3 d., Kėdainių rajone, Jukonių kai-
me. Vaikystėje buvo kalbos apie Tėvynę, jos laisvę, apie
tai, kokiųjų paolėtyje žmones atsiduriai jos netekęs, kad
laisvę reikią apginti stipriai paverkti iš įsiminė vėsim
gyvenimui. Todėl vėliau 1844 metais, klausams okupantus
Lietuvą, pamacius, kaip okupantai sanavaldaują sū-
sies krante, iškraudžia žmones, (arestuojai, veda ir kt.) Tė-
vynės meilės nereikėjo motyti. Prasidėjus pasipriešinimo
kovai, jis palaikei padėjo miško broliams.

1845 metais buvo arestuota iš Kėdainių gimnazai-
josi, NKVD organų. Rugsėjo 20 d. kariuio teismo nuos-
prendžiavus nutiesta 10 m. griūdo rečimo lagerio ir 5 m.
tremties. Laiko visą išbuvo, kaleijo Pecioros, Norkutos-
Chalmerių, išpoliarinio Iralo lageriuose. Nabaige la-
geruoję Sibire, Irkutsko srityje. Yp ten tremtin ēsiysta
‘Krasnojarsko srity’. Ten dirbo plėty fabrike ir išgy-
benu iki 1861 m. 1861 m. griūdo į Lietuvą, laikinai apsi-
gyveno pas tėves, Jukonių kaimė. Nėliai, ištakėjus, persi-
kėle gyventi į Panevėžį, kur ir gyvena iki šiol.

Labai dariaugiasi Lietuvos atgimimui. Saūduančiu, tiki
žavesia ateitimi, kad nepasikartos tautos tragedijos,
dariaugiasi, kad gyvena savo žemij, laisvoje Lietuvėje
ir mėdiniai Dievai, kaol valdžios ir vyriausybės bado-
vai būtų ištikimi savo tautai.

Priedai: Ys Panevėžio kraštobios muziejus
gauti dokumentai.

Panėvėžys, 1990

– Jarešūniene –